

ідентичності, характерні для традиційного аграрного суспільства, а й ідентичності, сформовані на базі автономності чи суверенності суб'єкта, тобто сформовані в період розквіту індустріального суспільства.

Отже, в добу глобалізації ідентичність виступає не у вигляді причетності до сталих структур і спільнот, а як постійне самовідтворення. Однак це завдання виняткової складності, тому пошук ідентичності в добу глобалізації ще потребує свого теоретичного осмислення і вироблення практичних засобів для її формування.

А.Я. Сенченко

ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ ЦІННІСНОЇ КОНЦЕПЦІЇ ЛЮДИНИ

Декілька слів щодо ціннісної концепції людини.

Перша теза: сутність активно–перетворюючого ставлення людини до світу виводиться з її родової потреби в самореалізації. З одного боку, ця потреба в поступальному розгортанні своїх сутнісних сил, їх соціальному прояві, з іншого боку – у збереженні своєї цілісності як природної істоти. Якщо з точки зору філософії сутність є внутрішня визначеність явища, то суспільна сутність людини є її внутрішньою, а не зовнішньою характеристикою. Відтак, соціальне життя стверджує і розвиває соціалізовані ще в антропогенезі специфічні людські родові якості. З цього випливає, що вирішення проблеми детермінації поведінки і діяльності людини виходить за рамки розуміння тільки її потреб і змушує розібратися у механізмах її самодетермінації.

Друга теза: людина має сутнісні сили до діяльності, цю потребу задовольняє в самореалізації. Йдеться про здатність людини до мислення, спілкування і перетворення реальності. Позитивний розвиток сутнісних сил утворює систему універсальних здібностей людини до цілісного, образного мислення, до колективного спілкування на основі співпереживання. Негативний розвиток сутнісних сил призводить до деформації універсальних здібностей, їх розпаду, знищення.

Третя теза: визнання потреби в самореалізації як внутрішнього спонукача активності вимагає розуміння доцільності цієї активності, що має якісний і кількісний вектор розвитку.

Діалектику людського життя становить «його скінченність і разом з тим нескінченність» (С.Л. Рубінштейн). Суб'єкт не є щось закінчене в собі, навпаки, він виступає як щось нерівне самому собі, як постійний «вихід за свої межі» (В.А. Лекторський). Вибираючи мету свого розвитку для здійснення самореалізації, людина тим самим детермінує своє справжнє. В іншому випадку, при безцільності життєдіяльності, людина потрапляє в стихію проявів у зовнішньому світі чужих цілей і бажань, сторонніх

детермінацій. Удосконалення системи здібностей людини виключає прагнення до егоїстичних миттєвих цілей, не сприяє розгортанню сутнісних сил людини.

Людина індивідуальна в силу психічних і фізіологічних особливостей. Людині споконвічно притаманні якості, спрямовані на поліпшення й стимулювання свого власного життя. Суспільство та спілкування необхідні людині лише для реалізації соціальних потреб, тобто потреби первинні, спілкування, як наслідок, вторинне. Єднання «людина-суспільство» можливе лише в тому випадку, якщо цілі людини збігаються з цілями суспільства.

Гуманне, людинолюбне суспільство – це суспільство, в якому людина стоїть в центрі суспільного розвитку, суспільство, в якому людина є самоціллю радикальних перетворень.

Незвичайні завдання і труднощі нашої переломної історичної епохи з особливою гостротою ставлять питання про людину, її природу і цінності, її місце і роль в суспільстві, її свободу, творчу активність, відповідальність. Саме життя висуває завдання філософічного осмислення сутності людини та її діяльності в сучасних соціальних системах, необхідність дослідження як закономірностей безпосередньо соціальних систем у цілому, так і специфічних форм самодіяльності людини, її суб'єктивно-творчих і духовно-вольових проявів.

Тези, що викладені, на наш погляд, дозволяють визначити ціннісну концепцію людини, задаючи критерії оцінки якісного розвитку особистості.

Р.О. Яровий

ДО ПРОБЛЕМИ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ЗНАННЯ

У даний час формується загальнонаукове уявлення про технології як процес перетворення природного у штучне. У даному контексті технологія сприймається «як наука про організовані процеси в живій і неживій природі» (А.М. Уголев). Можна стверджувати, що складається нове бачення природи – технологічне, яке є надзвичайно конструктивним для вчених і практиків.

Технологічне трактування природи, як здається, дає можливість використовувати невичерпний, накопичений за багато мільйонів років досвід, пройдений природою на еволюційному шляху розвитку. Осягнути «логіку» природи (насамперед – логіку біосфери) – найважливіше завдання людства. Незважаючи на це, сучасна цивілізація практично повністю ігнорує накопичений природою досвід. Технологічний рух людства все далі відходить від технології природи, що, безсумнівно, не може не призвести до екологічної катастрофи.